

Tuomarilla on asiaa podcastin 5. jakso

[Musiikkia]

Miesääni:

Tämä on Tuomarilla on asiaa -podcast, jossa mediatuomarit tarkastelevat tuomioistuinten toimintaa yhdessä vieraidensa kanssa. Mediatuomariverkoston tarkoituksena on lisätä tuomioistuinten toiminnan läpinäkyvyyttä ja parantaa yleistä tietämystä tuomioistuinten työstä. Tervetuloa kuuntelemaan.

Miikka Kärki:

Oikeudenkäynnissä kuullaan asianosaisia ja todistajia heidän havainnoistaan ja muistikuvistaan siitä, mitä käsiteltävänä olevassa jutussa on tapahtunut. Todistajalla voi olla rikosasiassa havaintoja esimerkiksi siitä, kuka väitetty pahoinpitelijä oli tai mitä hän uhrille teki. Kertomuksella voi olla oikeudenkäynnin lopputuloksen kannalta suuri, jopa ratkaiseva merkitys. Oikeudenkäynneissä paljon lepää siis oikeudessa kuultavien henkilöiden muistin varassa. Mutta onko muistimme luotettava? Muistin on kuvailtu olevan häilyvä, vaihteleva ja hetkellinen kuin revontuli. Saksalainen muistia tutkinut psykologi Herman Ebbinghaus kehitti jo 1800-luvun loppupuolella teorian unohtamisesta. Hänen muistikäyränsä mukaan ihminen unohtaa esimerkiksi oppimastaan uudesta asiasta ensimmäisinä päivinä jopa yli puolet. Tämän jälkeen unohtamista tapahtuu edelleen, mutta unohtamisen määrä pienenee koko ajan. Voidaanko siis sanoa, että aika on muistille paha vihollinen, ja miten tämä tulisi ottaa huomioon oikeudenkäynneissä? Muun muassa näistä kysymyksistä keskustelemme Tuomarilla on asiaa -podcastin tässä jaksossa. Minä olen hovioikeudenneuvos Miikka Kärki, ja tänään tuomarin lisäksi on asiaa myös psykologilla. Meillä on ilo saada vieraaksemme oikeuspsykologi Julia Korkman, joka itse asiassa toimii tällä hetkellä myös minun opettajanani oikeuspsykologian erikoistumiskoulutuksessa Åbo Akademiassa. Tervetuloa Julia.

Julia Korkman:

Kiitos paljon.

Miikka:

Kuten tuossa äsken tuli esille, muisti on tutkimusten mukaan häilyvä. Aika vaikuttaa siihen radikaalisti, eli unoh-, ihmiset unohtavat aika nopeasti, mutta silti välillä tuntuu, että ihmiset luottavat muistiin hyvin paljon. Minkälaisia väärinkäsityksiä muistiin ja muistamiseen liittyy?

Julia:

Kyllä sellainen... Tuntuu, että sellainen yleinen väärinkäsitys on se, että muistikuvat olis jollain tapaa muuttumattomia, että, että ihmisiä usein yllättää se kun, kun tuo esille tutkimusnäyttöä siitä, että kuinka, kuinka paljon muistikuvat voi muuttua erinäisistä syistä. Ja itse asiassa näkisin, että meidän koko oikeusprosessimme rakentuu sellaiseen ehkä vähän ylioptimistiseen ajatukseen siitä, että ihmiset vois ikään kuin pitää mielessään näitä tapahtumia kohtuu hyvin, jos ajatellaan sitä, että, että meillä asianosaisia kuullaan poliisilla yleensä siten, että näitä kuulusteluja ei tallenneta videolle tai edes äänitallenteelle, ja sitten heitä kuullaan itse oikeudenkäynnin yhteydessä, ja silloin voi jo olla, tää voi olla vuosia myöhemmin, ja, ja se on tietysti muistin näkökulmasta, aivan kuten tuossa totesit, jo Ebbinghausin käyrästä lähtien ollut tiedossa, että, että aika on muistin suurimpia vihollisia osin

siitä syystä nimenomaan, että asiat unohtuu, mutta osin myös siitä syystä, että muistikuvat voi vääristyä tai ne yleensä vääristyvätkin jonkin, jonkin verran ja joskus paljonkin.

Miikka:

Muisti ei oo tavallaan vaan sitä, että me muistetaan, vaan muisti on ainakin mun käsityksen mukaan prosessi ja siihen kuuluu useita vaiheita. Eli tää... Tietenkin lähdetään siitä, että tehdään havaintoja. Sen jälkeen se tallennetaan mieleen. Sen jälkeen se pitäisi pystyä säilyttämään siellä mielessä ja sitten vielä palauttamaan sieltä mielestä, kun, kun asioista kerrotaan tai kun niitä itse muistelee. Tähän liittyy mun käsityksen mukaan tietenkin useita riskin paikkoja, jos me mietitään oikeudenkäyntejä siinä mielessä, että muistikuvat voi täydentyä käytyjen keskustelujen perusteella tai esimerkiksi mediassa olleiden tietojen perusteella, niin...

Julia:

Joo, näin se, näin se on, että, että tää muistaminen ja, ja muistikuvien ikään kuin palauttaminen, siinä on semmoinen prosessi kyseessä, ja, ja kuten sanoit, niin siihen liittyy näitä eri vaiheita ja niihin kaikkiin liittyy mahdollisia virhelähteitä. Ja kun me ollaan jo oikeudenkäyntivaiheessa, niin me ei tietenkään enää voida vaikuttaa siihen, että mitä todistaja esimerkiksi... millaisessa mielentilassa hän oli, kun, kun hän näki jonkun tapahtuman, tai mihin suuntaan hän katsoi ylipäätään, eikä myöskään siihen, että oliko hän kuinka stressaantunut tai humaltunut [naurahdus] tai, tai, tai muuta. Eikä me enää voida myöskään vaikuttaa siihen, että suorittiko poliisi kuulustelun hyvin vaiko ei, ja onko hän jutellut ystävien kanssa tai lukenut tapauksesta mediasta ja... Mutta me voidaan vaikuttaa siihen, tai me voidaan ikään kuin huomioida nää asiat, pyrkiä selvittämään mahdollisimman hyvin, jos, jos kyseessä on keskeinen todistaja tietysti niin, niin silloin voidaan yrittää saada, kerätä mahdollisimman paljon tietoa näistä seikoista, ja voidaan toki myös pyrkiä kuulemaan sitä asianosaista mahdollisimman hyvin siellä oikeussalissa sentään.

Ja ylipäätään rikosprosessissa, jos ajatellaan ihan esitutkinnasta lähtien, niin, niin, niin siinäkin ei enää voida kaikkeen vaikuttaa, mutta, mutta siinäkin on erittäin hyvä sauma kuulla sitä todistajaa tuoreeltaan mahdollisimman hyvin, ja sillä tarkoitan siis sitä, että todella pyritään saamaan mahdollisimman, mm, ehjän ikään kuin henkilön muistikuvat esille ilman, että poliisi lähtisi niihin vaikuttamaan. Ja tää itse asiassa ei ole ihan niin helppoa kuin miltä se kenties kuulostaa, koska poliisilla on tietysti siinä vaiheessa jo jonkinasteinen käsitys tapahtumista, ja tää voi olla myöskin jossain määrin virheellinen, ja voi olla, että vahingossakin lipsuu kysymykseen sellaista tietoa, mitä todistajalla ei ole ja mikä vaikuttaa hänen omaan käsitykseensä ja kertomukseensa.

Miikka:

Me puhutaan paljon oikeudenkäynneissä ja sanotaan koko, koko niinku oikeudenkäyntiprosessissa esitutkinnasta oikeudenkäyntiin lähtien paljon siitä, että sillä, että minkälaisia kysymyksiä kuultaville asetetaan, miten ne asetetaan, ja sitä itse asiassa säätelee lakikin, että meillä oikeudenkäynnissä täytyy esittää kysymykset tietystä vaiheesta tietyllä tavalla, puhutaan avoimista kysymyksistä ja johdattelevista kysymyksistä. Ja näillä lienee hyvin suuri merkitys sille, että minkälaisia vastauksia, tai ehkä tärkeämmin, minkälaista tietoa todistajasta saadaan, tai kuultavasta, kuka se onkaan.

Julia:

Joo, täällä on hirvittävän iso merkitys. Öö, öö, me tiedetään, että ihmisillä on suuri, yleisesti ottaen suuri, ikään kuin taipumus yrittää esimerkiksi auttaa poliisia tän tyyppisessä tilanteessa ja ehkä myös herkästi sellainen käsitys, että poliisi kyllä tietää: siellä ne seisoo ison paperipinon kanssa kenties tai, tai jotenkin vaikuttaa olevan perillä asioista. Joten epävarma todistaja voi olettaa ehkä, että, että

poliisi kyllä tietää, miten asiat, öö, tapahtui. Ja, ja me tiedetään lukuisista ja lukuisista tutkimuksista, että se tapa, jolla esitetään kysymyksiä, niin sillä voi olla todellakin erittäin ratkaiseva merkitys sen suhteen, miten todistaja pystyy palauttamaan mieleen asioita, ja se, se, että jos kysymykset ovat johonkin tiettyyn suuntaan vieviä, eli jollain tapaa johdattelevia, niin, niin se määrittelee sitä tietoa, mitä todistaja hakee muististaan ja myös ehkä niitä silmälaseja, joiden läpi hän sitä tietoa tulkitsee. Ja tää on, tää on yksi niitä isoja riskejä, jos me katsotaan ikään kuin kuulustelutekniikkaa, niin, niin paljon puhutaan tosiaan näistä erityyppisistä kysymyksistä, ja se on aivan totta, että esimerkiksi avoimia kysymyksiä tulisi suosia, tulisi pyytää kertomaan mahdollisimman itsenäisesti tapahtumista, eikä tulisi tulkita etukäteen kuultavalle, että mitä hän on saattanut nähdä, mutta, mutta se ei vielä riitä, vaan se joka kuulustelee, niin, tai kuulee, niin hänellä pitää myös olla, voisi sanoa niinku avoin mieli eri vaihtoehtoisten selitysten suhteen. Jotenkin se ymmärrys siitä, että, että mitä kaikkea ei vielä tiedä, koska, koska vaikka kysyisi melko avoimia kysymyksiä, jos kuitenkin etsii vaan ikään kuin tiettyyn suuntaan, niin silloin on, on riski, et tulee vahvistaneeksi sitä omaa, omaa ennakkokäsitystä.

Jos me katsotaan todettuja niin sanottuja oikeusmurhia, eli tapahtumia, joissa tiedetään, että joku syytön ihminen on tuomittu rikoksesta, johon hän ei ole syyllistynyt, niin kyllä tää hyvin tavallisesti löytyy, öö, keskeisimpinä syinä näihin, eli et poliisi on ihan vahvasti mennyt vaan yhteen suuntaan, etsinyt vaan yhdestä suunnasta sitä, sitä tekijää ja jäänyt havaitsematta sit joskus jopa hyvin, hyvin selkeitä vinkkejä, joiden olisi pitänyt ohjata ihan muuhun suuntaan. Tää on niinku keskeinen asia myös kun puhutaan näistä kuulusteluista, eli, eli se ei ihan vielä riitä, että kysyy avoimesti. Ja näistä ikään kuin kuulustelumenetelmistä, siitä on hyvin paljon tutkittua tietoa ja esimerkiksi Briteissä jo vuosikymmeniä sitten ja Norjassa ihan muutama vuosi sitten on tehty varsin suuria muutoksia siihen tai sen suhteen, et miten poliisi kuulustelee asianosaisia, ja, ja on alettu videoida kaikki keskeiset kuulustelut ja on varmistettu, että poliisi saa todella niinku merkittävästi tällaista näyttöön perustuvaa kuulustelukoulutusta, joka, joka nimenomaan ymmärtää sitä, miten ihmisen muisti toimii ja mitkä ikään kuin sosiaaliset taidot on keskeisiä. Ja Suomessa olisi tietysti hyvä seurata tätä, että siinä me ei olla tehty vielä tarpeeksi.

Miikka:

Käsittääkseni on sillä tavalla, että, että ihminen saattaa jopa täydentää muistikuviaan sillä, miten hän aikaisemmin ehkä oppimastaan ja kokemastaan ajattelee asioiden olevan, että hyvin tuorekin muistikuva voi, vai voiko täydentyä sellaisella, varsinkin tällaisessa nopeassa tilanteessa, jonka ihminen kokee ja häneltä kysellään siitä?

Julia:

Joo, se voi itse asiassa täydentyä jo ennen kun siitä tulee edes muistikuva, siis heti kun se tilanne tapahtuu, kun me se havaitaan, niin varsinkin jos puhutaan tällaisesta nopeasti etenevästä tilanteesta, niin mehän tehdään koko ajan tulkintoja siitä, mitä me nähdään ympärillämme, ja varmaan paljon suuremmassa määrin kuin mitä me ymmärretäänkään, niin, niin me näitä ikään kuin johtopäätöksiä vedetään tiedostamatta perustuen aikaisempiin kokemuksiin ja varmasti ennakkokäsityksiin. Tää ominaisuus palvelee meitä ihan hyvin normaalielämässä, ei me voitais koko ajan analysoida kaikkea informaatiota, mitä meidän ympärillä tulvii, mutta se, se sisältää tosiaan tällaisen väärintulkinnan riskin ja, ja tästä on, on useita tapauksia myös tiedossa. Ja itse asiassa ihan vähän aikaa sitten syyttäjiä olin kouluttamassa, ja eräs syyttäjä kertoi, kertoi tällaisesta rikostapa-, -tapahtumasta, joka oli tapahtunut Helsingin keskustassa, johon oli useita silminnäkijöitä. Ja kyllä ne kaikki kertoi vähän eri tavoin. Jotain oli heitetty päin autoa ja jonkun mukaan oli kahvikuppia, jonkun mukaan oli kiviä ja kolmannen mukaan ei heitetty mitään, ja näähän nyt on enemmän ehkä sitä, että mitä... miten huonosti niin painetaan mieleen tarkkoja, tarkkoja

yksityiskohtia, mutta kyllä se tulkinta saattaa, saattaa tosiaan tulla, astua kehiin heti silloin, kun me nähdään jotakin, ja se saattaa ehdottomasti täydentyä myöhemmin.

Ja kyllä tää on iso riski, kun puhutaan, öö, kauan sitten tapahtuneista asioista. Jos nyt vaikka jostakin henkilöstä, sanotaan jostakin opettajasta, herää epäily, että hän on kohdellut lapsia kaltoin tai seksuaalisesti hyväksikäyttänyt tai, tai ahdistellut oppilaitaan 20 vuotta sitten, ja, ja nää silloiset [naurahdus] luokkalaiset niin alkaa nyt aikuisena pohtimaan, että muistaakohan ne kenties jotain tällaista, niin se sisältää aina sellaisen riskin, että alkaa tulkitsemaan asioita uudessa valossa. Se saattaa, se sisältää toki myös mahdollisuuden, että asiat, jotka on pysynyt ikään kuin puhumattomina ja piilossa, että ne vihdoinkin pääsee esille, eli paljon voi olla ihan oikeita muistikuvia mitkä tulee, tulee esille tai outoja tilanteita mitä nyt osataan tulkita ehkä paremmin. Mutta ilman muuta se sisältää sellaisen muistivääristymän riskin, ja tästä me ei ihan päästä mihinkään. Mä oon silti sitä mieltä, jos kun nyt tuomaripodcastissa ollaan, että on syytä tutkia myös kauan sitten, tota, tapahtuneita tai mahdollisesti tapahtuneita rikoksia, koska olen myös nähnyt useita tapauksia, joissa on pystytty kuitenkin riittävästi saamaan tietoa, joka, joka vahvistaa niitä epäilyjä. Mutta, mutta tää on ilmiselvä lähtökohta, että nää muistikuvien luotettavuus on, on, on erityisen tarkasti punnittavaa.

Miikka:

Puhutaanko sitten vähän ihmisen havainnointikyvystä. Ihmisen havainnointikyky on varmasti sinällään hyvä, mutta aika rajoittunut. Me keskitymme johonkin tiettyyn asiaan, mitä sitten pystyy ulkopuolelta havaitsemaan, jos on vaikka joku tilanne, jossa, jossa on... sanotaan uhkaava tilanne, jossa on vaikka joku ase esillä, ihmisen huomio saattaa keskittyä siihen. Tai sitten kaikki olosuhteet, valo, etäisyys, ihmisen mielentila, niin mitä virhelähteitä liittyy siihen, kun me, kun ihminen kertoo vaikka poliisille tai oikeudessa havainnoistaan siitä, että, että mitä on tapahtunut?

Julia:

No me ihmisethän ollaan tietysti hyvin erilaisia sen suhteen, et minkä tyyppiset asiat kiinnostaa meitä ja vetää meidän huomion ikään kuin puoleensa. Ja mä luulen, että moni tunnistaa esimerkiksi ihan omasta elämästään sellaiset asiat, kuten että... kun itse, muistan kun itse odotin esikoistani, niin keskustelin monen ystävän kanssa siitä, että yhtäkkiä tuntui siltä, että maailma on aivan täynnä raskaana olevia naisia, joita vaan ei ollut huomannut aikaisemmin. Ja tuskinpa näin ol-, oli, mutta, mutta ne oli... [naurahdus] Se oli asia, joka pisti silmään siinä vaiheessa erityisesti.

Ja tää tietysti pätee monella muullakin tapaa, eli se mikä meitä kiinnostaa, mikä meille on keskeistä, niin, niin se on se, mihin me kiinnitetään huomiota. Helsingin poliisilaitoksen yks, öö, poliisi sanoi, että, että kun, kun kuulustele, öö, Kallion hipstereitä, niin ne aina on painanut mieleen erittäin hyvin ihmisten tota, jotain pipomerkkejä tai lenkkareita tai muuta, mikä hänelle olisi niinku aivan ei mitään aavistustakaan. Ja sit, öö, tähän liittyy tietysti valtavasti henkilökohtaisia eroja ja jotenkin pitää yrittää ehkä ymmärtää, että mikä on kunkin ihmisen näkökulmasta ollut keskeistä. Tätä on huomattu esimerkiks turvapaikkaprosessissa. Hollannissa tehtiin joitakin vuosia sitten tutkimus, jossa tarkistettiin siitä, että minkä tyyppisillä kysymyksillä pyrittiin arvioimaan, tuleeko turvapaikanhakija siitä maasta tai paikkakunnasta, josta hän väittää tulevansa, koska tietysti tietystä paikkakunnasta tulevilla voi sitten olla automaattisesti oikeus turvapaikkaan. Ja, ja tota tämä hollantilainen tutkijakollega kävi läpi siis ison määrän tällaisia turvapaikkahaastatteluja ja -päätöksiä ja, ja keräsi sitten ne ikään kuin tyypilliset kysymykset mitä näissä esitettiin, ja esimerkkejä näistä oli sitten vaikkapa, että millainen valuutta oli tietyssä, tai siinä maassa, ja tai muita sellaisia kylän keskeisiä rakennuksia ja muuta. Ja nää on ehkä sellaisia hyviä esimerkkejä asioista, jotka voi

intuitiivisesti tuntua siltä, että kyllähän jokainen osaisi näitä kuvailla, mutta niin... ne voi olla täysin vailla empiiristä pohjaa.

Jos... Mä oon usein kysynyt luennoillani, että miltä, miltä näyttää 20 euron seteli, ja ihmiset muistaa yleensä, että se on sininen ja siellähän lukee 20. On harvinaista, että muistetaan yhtään mitään muuta. Yleensä on aina joku, joka muistaa joko oikein tai väärin, että siinä on joku silta tai joku holvi tai, tai joku muu. Kuulija voi itse katsoa nyt miltä se sitten näyttääkään [naurahdus]. Silti me tunnistettaisiin hyvin 20 euron seteli tietysti, jos me se saataisiin niinku... saataisiin valita se lukuisten muiden seteleiden joukosta, ja tää ehkä osoittaa juuri sitä, että tunnistaminen on helpompaa kuin muistista haku, mut toisaalta hiukan samannäköiset 20 euron setelit, niin ne voisi taas sekoittaa yhteen. Myös tämä, että ikään kuin tällaisten keskeisten paikkojen tunnistaminen olisi, olisi semmoinen hyvä indikaattori, niin sii-, siihenkään en, en ihan usko. Mä oon itse kysynyt turkulaisilta tuomareilta tai pyytänyt heitä kirjaamaan, että miltä näyttää Turun tuomiokirkko, ja vastaukset oli yllättävän [naurahdus] kirjavia, eli että nää ei oo niin yksinkertaisia kuin mitä voisi kuvitella, ja tää on ehkä yksi sellainen asia, mitä, mitä kannattaisi paljon enemmän ruotia oikeusprosesseissa noin yleisemminkin, että mitkä on ne lähtökohdat, millä me lähdetään arvioimaan henkilöiden muistikuvia ja kertomuksia, että onko ne, onko ne niinku miten, miten hyviä ne kriteerit?

Mut viä palatakseni tähän havainnointiin, josta alun perin kysyit, niin, niin tosiaan kuten, kuten sanoitkin jo kysymyksessä, niin, niin ihan tällaiset perustavanlaatuiset asiat on, on ikään kuin etäisyys ja valoisuus ja tietysti henkilön oma vireystila ja myös ikä, me tiedetään, että jos puhutaan vaikka henkilöiden tunnistamisesta, niin teini-ikäiset ja nuoret aikuiset on aika tarkkoja painamaan kasvoja mieleen ja myöhemmin tunnistamaan ne. Sitten mun iästä ylöspäin, 40-vuotiaasta ylöspäin, niin alkaa heiketä, ja sitten seitsemänkymppisillä on jo paljon suurempia vaikeuksia painamaan tän tyyppisiä asioita mieleen. Eli tää on ehkä toinen asia, mitä oikeudessa täytyy huomioida ja varmaan usein huomioidaankin, mutta missä mä ajattelen, että tieteellinen tutkimus voi, voi olla avuksi ehkä vielä suuremmissa määrin kuin mitä se tällä hetkellä, tai et sitä voisi hyödyntää vielä, vielä enemmän. Ja toki me tutkijatkin voitaisiin vielä paremmin tuoda esille näitä, näitä tutkimustuloksia ikään kuin tavalla, jota prosesseissa voidaan hyödyntää sitten esimerkiksi just antamalla sellaiset ikään kuin indikaattorit, että muista tarkistaa tätä ja tätä ja tätä. Jos puhutaan tunnistamisesta, niin, niin se, että miten on teetetty tunnistusrivistö, niin sehän on tietysti aivan keskeinen asia, mutta meillä on melko tuoretta, öö, tutkimustietoa siitä, että, että hovioikeusvaiheessa, niin ei aina osata kysyä oikeita asioita näistä tunnistamisista tai tunnistusrivistöistä ja siitä, että kuinka ne on teetetty. Eli, eli tää on sellainen asia, mihin, mihin voisi vielä lisätä ehkä sitä osaamista.

Miikka:

Siinäkin varmaan olisi tärkeää, että, että ne tunnistamiset videoidaan ja dokumentoidaan huolella, koska ainakin itsellä on ollut yksi tapaus, missä tällainen tunnistaminen oli videoitu, ja sitä pystyi tietenkin arvioimaan aivan eri tavalla kun, kun, öö, siitä lähtökohdasta, että siitä on esimerkiksi kirjaukset jossain.

Julia:

Kyllä. Kyllähän se on paljon parempi lähtökohta jo se, että saa nähdä, jos se on... Vaikka olisikin vaan kuvat, niin jo se, että on ne verrokkikuvat, niin niistähän jo pystyy havaitsemaan jotakin. Mutta kyllä se videointi on tietysti aivan ehdottoman paljon parempi tilanne, koska silloin pystyy todella arvioimaan sitä, että miten on kysytty siltä, miten on ohjeistettu tätä todistajaa, jonka tehtävänä on tunnistaa henkilöä. Jonkin verran tapahtunee vielä näitä sellaisia perusmokia, että poliisi esimerkiksi

ensin näyttää kuvan epäilemästään henkilöstä ja sitten pyytää todistajaa katsomaan tunnustusrivistöä. Ja, ja silloin... Sehän nyt osoittaa, että ei ole ymmärretty sitä, että tunnistaminen on ikään kuin... Se tapahtuu vaan sen yhden ainoan kerran.

Miikka:

Siirrytään sitten puhumaan vähän siitä mieleen palauttamisesta, eli ehkä siitä, kun kuullaan henkilöä esitutkinnassa tai oikeudessa. Ja meillä on oikeuskäytännössä paljon tulkinta-apuvälineitä siihen, että kuinka todistajien kertomuksia tulisi arvioida, ja yhtenä tällaisen kriteerinä pidetään kertomuksen muuttumattomuutta, henkilö pystyy toistamaan sen kertomuksen samansisältöisenä esimerkiksi eri kuulemistilanteissa, esitutkinnassa, käräjäoikeudessa, hovioikeudessa, tai toisaalta sitä, että, että kertomus on johdonmukainen ja yksityiskohdiltaan rikas. Toisaalta sitten käsitykseni mukaan on sellaista tutkimusta, että ihmisten voi olla esimerkiksi vaikeaa kertoa asioita johdonmukaisessa järjestyksessä, että asioiden mielestä tai muistista palauttaminen voi olla sekavaa, ja sitten toisaalta, kun puhuttiin aikaisemmin tästä... siitä, että muisti täydentää itseään sillä, mitä havaintoja ja tietoja me tästä kyseisestä asiasta saadaan, niin onks nää miten niin kun kurantteja tällaiset arviointikriteerit?

Julia:

No tää on tosi kiinnostava kysymys ja tätä pohditaan paljon. Ruotsissakin on käyty paljon keskustelua näistä, näistä kriteereistä, jotka sielläkin on, on niinku aika samantapaisia, ei kovin yllättäen [naurahdus], kun, kun meilläkin, ja, ja tota nimenomaan tää johdonmukaisuus tai ehkä tää ristiriitaisuus siitä, että kertomus pysyy siis samana eikä tulisi ikään kuin suurta vaihtelua, niin se on semmoinen, että siinä on niinku osin ihan perääkin, mutta se riippuu vähän siitä, että miten sitä tulkitaan. Eli jos henkilö kertoo tapahtumasta, ja noissa ihan ydinasioissa on suuria ristiriitaisuuksia, niin toki se edellyttää, tai siis herättää kysymyksiä, jotka, joiden pitää saada jotain vastausta, muuten, muuten niitä voidaan kyllä pitää aika ongelmallisina. Mut sitten taas jos puhutaan vähemmän tärkeistä asioista, yksityiskohdista, tai vaikkapa jos me puhutaan henkilöstä, joka on, sanotaan, kokenut väkivaltaa lähisuhteessa, ja häntä pyydetään arvioimaan, että kuinka monta kertaa hänet on lyöty, niin täähän on... Ei, tää ei enää oo ikään kun välttämättä tarkka muistikuva, vaan enemmän semmoinen arvio, että se nyt on ollut ehkä 10 kertaa tai ehkä 15, ja nää arviot tietysti voi heittää tilanteesta toiseen. Ja on myös tietysti niin, että taas jos puhutaan just lähisuhteenväkivaltatilanteesta, niin voi olla, että henkilö, joka on vielä aika kiinni siinä suhteessa, niin, niin ei, ei edes ehkä pysty vielä näkemään sitä kovin hyvin tai kovin kirkkaasti... Ehkä jonkun ajan myötä niin pystyy jotenkin paremmin näkemään vaikka jotain semmoista psyykkistä kaltoinkohtelua tai uhkailua, mitä, mitä hän ei silloin sen suhteen sisältä pystynyt näkemään, että voi olla monia selityksiä sille, että miksi ihmisen tapa kertoa ja, ja ikään kuin kertomus muuttuu.

Mut et ehkä jos ajatellaan semmoista, ihan just näitä ihan keskeisimpiä asioita, niin, niin siinä voin, voisin ehkä olla samaa mieltä siitä, että, että, että, tota jos, jos ne nyt muuttuu ihan täysin, niin silloin, silloin sitä, se kyllä heikentää kertomuksen luotettavuutta. Sen sijaan se, että jos henkilö kertoo tällaisessa valitettavasti tyypillisessä oikeusprosessissa, jos-... joka saattaa kestää jopa useita vuosia pahimmillaan, niin se, että hän kertoo vähän eri tavoin eri tilanteissa, niin se on täysin odotettavissa, että mä pitäisin melkein omituisempana sen, että jos asiasta kerrottaisiin täysin samalla tavalla aina. Poliisithan käy myös paljon oikeudessa todistamassa, ja mä oon monesti heiltä kysynyt koulutuksissa, että miten ne on kokenut nää tilanteet, ja heillähän on semmoinen tosiaan välillä hassu tilanne, et ne saattaa todistaa jostakin tapahtumasta, missä ne on ollut pari vuotta aikaisemmin, joka lisäksi muistuttaa lukuisia muita tapahtumia, missä ne on ollut, joten ne voi valita, että joko ne lukee sen pöytäkirjan, minkä ne on aikoinaan laatinut, ja yrittää ikään kun memoroida

sen tai tuo sen mukaan sinne ja sanoo, että no näin mä oon kirjoittanut, niin näin se kai sitten meni, tai sitten ne voi olla tuomatta sitä ja lukematta sitä pöytäkirjaa ja yrittää ikään kuin muistinvaraisesti selvittää siitä tilanteesta, millä voi olla se seuraus, että ne ei muista juuri mitään. Ja itse mietin jotenkin ihan taloudellisesta näkökulmasta, että eihän tässä ole mitään järkeä, että miksi ne ei voisi... miksi ei otettaisi vaan sitten ne kirjalliset, tai vielä parempi ehkä jos on keskeinen seikka, että ne, ne tosiaan videolle kertois nää keskeiset asiat ja niinku hyödynnettäisiin sitä, eikä näiden ihmisten joutuisi, tai niitä ei tarvitsisi raahata sinne oikeussaliin kertomaan, että en mä oikeastaan mitään muista.
[naurahdus]

Mutta vielä näistä kriteereistä, niin, niin kyllähän tässä on menty eteenpäin, että meillä on jo vuodesta 2013, öö, eräitä paljon viitattuja korkeimman oikeuden ratkaisuja, joissa todetaan muun muassa, että henkilön ilmeiden tai elekielen, nyt mä en muista tarkkaa muotoilua, mutta, mutta siinä on se ajatus, että tämmöinen... ilmeiden tai eleiden perusteella ei voida arvioida kertomuksen luotettavuutta ja näin se ilman muuta on, ja uskon, että tämä on vienyt myös tätä arviointia, arviointia oikeaan suuntaan, ja mä tiedän, että näihin viitataan hyvin paljon, ja, ja tällaista... Näähän on tietysti, tää on hi-, hidasta kehitystä, mutta kyl, kyl musta on selvää, että sellasta hyvää kehitystä tapahtuu. Ja sinäkin käyt tätä oikeuspsykologian erikoistumiskoulutusta nyt, ja siihenhän on todella, todella suurta tunkua. Itse asiassa nimenomaan tuomareiden suunnalta on ollut erittäin paljon päteviä hakijoita, ja paljon, paljon nää herättää kiinnostusta. Ja sitten on paljon muita, tällä hetkellä esimerkiksi niin itselleni tulee jonkin verran pyyntöjä psykologisesta kontrollista ja sen mekanismeista, että musta tuntuu, että se on nyt aihe, joka kiinnostaa hyvin paljon niinku eri, eri juristien keskuudessa ja joka nousee, nousee tällaisena teemana, ja se on myös hankala, haastava teema tietysti oikeusprosessin näkökulmasta, mutta todella tärkeä myöskin, että...

Miika:

Haluutko lyhyesti avata, mitä psykologinen kontrolli tarkoittaa?

Julia:

No esimerkiksi ihmiskauppatutkinnassa tää voi olla aika keskeinen tai jossain lähisuhteiden tilanteissa, jolloin usein voi herätä kysymys siitä, että kun vaikka henkilöä on, on... henkilö on ollut alisteisessa asemassa tai hänet on, on todella kohdeltu kaltoin, mutta hänet ei oo kuitenkaan ikään kuin lukittu oven taakse, hän olisi päässyt fyysisesti liikkumaan siitä tilanteesta, niin miten on mahdollista, että hänhän on kuitenkin jäänyt sinne ikään kuin vapaaehtoisesti, mutta kyse voi tietysti olla siitä, että, että tekijä on tehnyt tästä, tästä uhrista hyvin riippuvainen itsestään eri tavoin tai täysin, öö, saanut hänet, ikään kun hänen itsetuntonsa nolliin ja, ja sellaisen käsityksen, että hän ei pärjäisi missään, mutta se voi olla myös sellaista kontrollia, että, että rajoitetaan kontakteja muihin ihmisiin, rajoitetaan mahdollisuuksia käyttää puhelinta, konkreettisesti myöskin rajoitetaan ihmisen elämää.

Miikka:

Tää on erittäin mielenkiintoinen teema, ja ihmiskauppa-asiat muun muassa, niitähän on, on enenevässä määrin meidän oikeusjärjestelmään tullut, ja sen ymmärryksen lisääminen on kyllä tärkeää.

Julia:

Kyllä, joo.

Miikka:

Mites sitten oikeudenkäyntimenettelyssä, joka on ehk-..., sen raamit ovat hyvinkin muodolliset. Toki sitten siellä, siellä niinku oikeudenkäynnissä, niin niitten puitteissa voidaan, voidaan, tuota, aina huomioida kulloinenkin juttu ja tilanne, mutta oikeudenkäynti on aika muodollinen. Se on ehkä myös pelottava ihmisille, jotka ei, eivät ole oikeudenkäyntien kanssa tekemisissä ja jotka joutuvat sitten oikeuteen tulemaan, niin mitä meidän tuomareiden, syyttäjien, asianajajien tulisi muistaa, kun meille tulee henkilöitä kuultavaksi oikeuteen? Mä oon ymmärtänyt, että esimerkiksi sillä kuinka asianosainen tai todistaja otetaan vastaan, kuinka hänelle kerrotaan siitä, että mitä täällä oikeudessa tapahtuu, kuinka hänelle kerrotaan sen kuulemisen tarkoituksesta ja miten se menettely etenee, ehkä jopa siitä, että tunteiden näyttäminen on sallittua, ja ymmärretään, että tilanteet voi olla, tai asioista kertominen voi olla traumaattista. Mitä vinkkejä sulla olis niin kun ihmisille, jotka täällä oikeudessa kuulee todistajia?

Julia:

Itse asiassa sä toit esille hyvin paljon niitä asioita, mitä, mitä toisin, mitä itsekkin toisin esille. Ja ehkä, sehän... niinhän meille ihmisille helposti käy, että meiltä unohtuu se, että miten erikoinen kokemus se, mikä meille on arkista, voi olla jollekin toiselle, ja, ja nimenomaan kyllä mulla on se kokemus, että oikeudenkäynnit yleensä on aika, aika kolikkoja tilanteita ja, ja muodollisia, kuten sanoit, ja, ja siinä voi olla suurtakin vaihtelua, tuomarit voi olla keskenään hyvin erilaisia siinä tavassa, miten he ottaa ihmisiä vastaan, mutta tähän ei ole käsittäkseni Suomessa ihan hirveästi kiinnitetty huomiota. Ruotsissa ehkä vähän enemmän on pohdittu sitä, sitä kohtaamista oikeussalissa, ja uskon kyllä, että täällä on... meilläkin on paljon tuomareita, jotka hiukan leppoisammin jo ottaa ihmisiä vastaan, ja on täälläkin puhuttu ehkä enenevässä määrin, öö, prosessin johtamisista myös tästä näkökulmasta. Sellainen käsitys mulla ainakin on, mutta, mutta kyllähän ihmisillä... Se voi olla hirvittävän pelottava tilanne, ne tietää, että heitä tullaan nyt grillaamaan siitä, että mitä ne muistaa tai ei muista, ja että heitä ehkä tullaan epäilemään. Heille voi olla hyvin epäselvää, että kuka kukin on.

Ja mä oon kuullut joskus esimerkiksi jopa, että sanotaan vaikka, että puolustusasianajaja sanoo ennen kun alkaa kysymään, että, että tota nyt mä esitän mahdollisesti sun mielestä vähän tiukkojakin kysymyksiä, mutta tää kuuluu mun rooliin tässä, ja musta se on jotenkin kaunista ja, ja inhimillistä, ja itse ehkä ajattelen... Meillä kuitenkin sallitaan vieläkin mun mielestä vähän liikaa sellaisia painostavia kysymyksiä oikeusprosessissa, ja sillä lienee se perusidea, että jotenkin voitaisiin testata tai yrittää horjuttaa henkilön kertomusta niinku painostamalla vähän tai esittämällä vaikeita tai tiukkoja kysymyksiä. Mutta kyllä mä oon sitä mieltä, että jos esitetään kriittisiä kysymyksiä ikään kuin ilkeään sävyyn, niin siinä testataan jotain ihan muuta kuin sitä objektiivista totuutta tai henkilön taipumusta valehdella tai kertoa totuutta, vaan siinä testataan jotain ikään kuin stressinsietokykyä, ja se ei kyllä välttämättä ole ollenkaan yks yhteen sen kanssa, että onko henkilö miten luotettava vai ei. Eli kyllä, kyllä tota voisi vielä, vielä ehkä pohtia jonkin verran, joskin tiedän, että monet tuomarit tietysti reagoi, jos, jos, jos tulkitsevat, että nyt, nyt kysytään jo liian tiukkaan sävyyn tai liian johdattelevasti, mutta se on tärkeä keskustelu, musta siitä pitäisi, pitäisi käydä enemmän keskustelua.

Sitten mä oon sitä mieltä, että jo se kirje, joka lähetetään asianosaisille, kun heidät pyydetään tai vaaditaan [nauradus] tai kutsutaan oikeuteen, se on valtavan vaikeaselkoinen, että sitä voisi nyt tehdä semmoseks selkokieliversioksi, jonka sit voisi jakaa kaikille, ja, ja ehkä siinä on vielä semmoinen... Monet asianomistajat on yllättyneitä siitä, että, että kerrotaan, että on uhkasakko, jos, jos he eivät tule, niin sitten he joutuu... Siis uhkasakon uhalla kutsutaan paikalle, että se tuntuu jotenkin hankalalta jo se, se sävy siinä kirjeessä, niin tällaiset asiat on, on tärkeitä. Nythän tuomioistuinvirasto on teettänyt tällaisen mukavan esittelyvideon siitä, että kun... mitä, mitä tapahtuu oikeusprosessissa, niin sehän on hyvä, hyvä askel ikään kuin siihen suuntaan, että ihmiset

tietää mitä odottaa ja miksi ihmiset kysyy erityyppisiä asioita, niin, niin se on jo todella tärkeää. Ja tätähän me tiedetään myös, että se ihmisen kokemus siitä, että häntä on kuunneltu ja otettu vakavasti voi olla tärkeämpi kuin se lopputulos jopa, eli, eli jos hän kokee, että häntä kuitenkin on kohdeltu hyvin ja, ja, ja kunnioitavasti, niin sillähän on erittäin suuri merkitys.

Miikka:

Kyllä. Se on se kuulluksi tulemisen ja oikeudenmukaisen kohtelun merkitys on erittäin suuri, ja toi on, toi mitä sanoit painostamista kysymyksistä, niin se on, se on hirveän tärkeä asia, koska tarkoituksena tietenkin, siinä syytetyn puolustaja kuulustelee asianomistajaa, nimenomaan tarkoituksena vähän testata sitä, sitä kertomuksen luotettavuutta, niin jos se menee hyvin painostavaksi, niin ihminenhan saattaa mennä lukkoon, eikä sieltä saada, saada juuri ollenkaan tietoa. Ja toki sen, niin kun sen kertomuksen luotettavuudenkin testaamisen tarkoituksena on saada sieltä tietoa. Elikkä kyllähän se niin kun... Lähtökohtana täytyy olla se, että ihmisellä on hyvä kertoa, kertoa asioista, vaikka tietenkin kysymykset saattaa tuntua ikäviltä ja tungettelevilta, ja se, se on tietenkin valitettava aspekti, joka oikeudenkäynteihin liittyy.

Julia:

Joo, kyllä. Mä itse asiassa, mähän kirjoitin kirjaa, joka liittyy [naurahdus] olennaisesti näihin, näihin kysymyksiin, eli, eli tämä Muistin varassa – Oikeusprosessi ja totuus, jossa, öö, jonka... ikään kuin mä työstin sitä kirjaa, niin mä kävin, öö, kuuntelemassa Tukholman kuninkaallisessa kirjastossa, tota pääsin kuuntelemaan yhtä oikeudenkäyntiä, joka käytiin tätä terrorismista epäiltyä Rakhmat Akilovia vastaan, joka aikoinaan ajoi ihmisten päälle Drottninggatanilla. Ja, ja mä kuuntelin siis osia näistä todistajien kuulusteluista, ja, ja jotenkin kiinnostavaa oli nähdä, miten mukavalla tavalla tää tuomari otti näitä todistajia vastaan ja hän todella sanoi, niin kuin siinä, tuossa alkuspiikissä sanoit, että, että täällä saa itkeä jos siltä tuntuu, että me ollaan nähty sitä aiemmin ja me tullaan näkemään sitä tulevaisuudessa. Että jos on sellainen olo, että itkettää, niin sitten voidaan pitää pieni tauko, jos haluat, ja muutenkin kerro, jos tarvitset tauon, ja, ja että nää on tunteikkaita asioita, että sitä, se me ymmärretään hyvin. Ja muutenkin hänellä oli semmoinen aika on lämmin ja, ja rento tyyli ottaa näitä vastaan, ja siinä samaisessa tapauksessa niin nimenomaan tämä Akilovin puolustusasianajaja Johan Eriksson, joka on erittäin arvostettu juristi Ruotsissa, niin hän, hän jotenkin erittäin kauniilla tavalla mielestäni sanoi näille todistajille, joilla oli siis ilmiselvästi täysin vääristyneitä muistikuvia tapahtumista, niin, niin, mutta hehän olivat myöskin täysin ilmiselvästi uhreja, ja, ja siis tapahtumastahan oli jo tietoa, se oli jäänyt videotallenteelle ja muuta, mutta että he muisti siis sen muun muassa, semmoinen hassu, hassu tai, tai jotenkin hupaisa, öö, detalji, että yksi näistä henkilöistä, joka oli vaarassa jäädä tän auton alle, niin hän muisti, että hän oli ikään kuin Hämähäkkimiehen kaltaisilla voimilla hypännyt tällaisen korkean kivimuurin päälle. No kun siellä paikalla sitten etsittiin sitä kivimuuria, niin sehän oli siis semmoinen aivan pieni askel, siis mikä tää on, tällainen askelma. Ja, ja, ja, tota, tämä Eriksson sitten totesi, että en, en, en yhtään väitä, että yrittäisit valehdella, mutta tosiasia... tosiasia on, että täähän oli erittäin, että tää ei ole kyllä mikään kivimuri, mikä tässä on ollut, mutta hän, hän jotenkin pakatoi ne kauniisti, nää kysymykset, joilla hän kuitenkin esitti, että, että nyt tässä on sellaista ristiriitaa, että se on aivan ilmiselvä.

Miikka:

Joo. Tää on tosi mielenkiintoista, miten tommoinen tilanne niin muovautuu ihmisen päässä hyvin erilaiseksi, ja sehän on varmasti se tilanteen traumaattisuus ja kaoottisuus, joka, joka on saanut ihmisen sen pienen askeleen tuntumaan valtavalta ponnistukselta.

Julia:

Kyllä, ja kyllä nää on, nää on tärkeitä nää tän tyyppiset tapaukset, koska kun meillä on tietoa siitä, mitä on tapahtunut, ja meillä on kaikki syy olettaa, että nää ihmiset kertoo niin hyvin kuin ne muistaa, että ei ole mitään syytä liioitella tai valehdella, varsinkaan kun se on selvää, että ne myös jäisi siitä kiinni, jos ne tietoisesti pyrkisi valehtelemaan, niin, niin täähän avaa, tai tää niinku osoittaa nimenomaan sitä, että miten muisti voi vääristyä tällaisissa, öö, äkillisissä tilanteissa just niinku sanoit, varsinkin kun on tällainen hyvin, hyvin traumaattinen tai, tai pelottava tilanne on ollut, ollut kyseessä.

Miikka:

Mites sitten kun, öö, oikeudenkäynneissä me ketkä siellä toimitaan päivittäin, tuomarit, syyttäjät, asianajajat, meillä on niin kun... Me, me ehkä niin kun pyrimme fokusoimaan sitä asiaa keskeisesti aina siihen, siihen kysymykseen, mitä, mitä kulloinkin käsitellään, ja se on tietenkin tietyllä tavalla oikeudenkäynnin tarkoitus, mutta, öö, todistajillehan voi olla hankalaa, tai kuultavalle henkilölle, oli se kuka tahansa, fokusoida samalla tavalla, että hänenhän täytyy käsittääkseni saada muistella ja pohtia ja olla epävarma ja vähän hakea, niin miten paljon merkitystä on sillä, että esimerkiksi me joudutaan joskus tietenkin rajaamaan todistajien kertomuksia? Siinä voi olla tietysti kysymys siitä, että se lähtee vähän hakoteille, mutta miten paljon todistajille täytyy antaa tilaa kertoa, kertoa tuota se kertomuksensa?

Julia:

No tää on kyllä yks semmoinen ongelma jo ihan esitutkinnasta lähtien, eli, eli että usein etsitään tarkkoja tietoja, ja kun tarkkoja tietoja esi-... etsitään, niin, niin helppoa on sit esittää tarkkoja kysymyksiä juuri näistä asioista, että oli-, oliko tällä miehellä parta vai ei, mutta siinä on just se iso riski, että silloin ihminen joka ei ole ihan varma, niin hän saattaa arvata, ja hän... ja saattaa myöskin tai todennäköisesti jättääkin kertomatta, että vaikka hän ei nyt varmaan siitä parrasta, niin hän muistaa hyvin, että henkilöllä oli kolme korvakorua, mutta jos niistä ei kysytä, niin ei välttämättä niistä myöskään, öö, vastata, ja tosiaan muisti on, on kontekstisidonnaista, eli se tiedetään, että mitä enemmän henkilö palauttaa mieleen siitä kokonaisuudesta, missä jokin asia on tapahtunut, niin, niin sitä enemmän hän tulee muistamaan. Ja osa siitä tulee olemaan aivan epärelevanttia sen prosessin näkökulmasta, mutta kun hän sitä tulee muistaneeksi, niin se voi assosioitua sitten tärkeisiin asioihin.

Eli kyllä, kyllä se perussääntö on, että kannattaa antaa muistaa, ja, ja, öö, on, on kehitetty ihan kuulustelumenetelmiä nimenomaan esitutkintaa varten just siihen, että ihmistä pyydetään oikein niinku palaamaan mielensisäisesti siihen alkuperäiseen tilanteeseen ja niinku miettiä kaikkea mitä he aistii ja näkee ja niin edelleen. Ja siinä on ideana se, että se konteksti, kun muisti on kontekstisidonnaista, niin se auttaa, auttaa palauttamaan mieleen muita asioita. Sitten lisäksi on tietysti niin, että, että henkilölle, joka on oikeusprosessissa, niin se mikä on hänelle kaikkein keskei-, keskeisintä... voi olla, että se jotakin muuta, kun se mikä juridisesti on keskeistä, ja voi olla, että hänen on pakko saada se sanoa ennen kuin hän on ikään kun, kun se on tullut esille, ja tän näkee esimerkiksi myös... Mä, meillä on tällä hetkellä Åbo Akademin tutkimusryhmän kanssa, siis oikeuspsykologian tutkimusryhmän kanssa semmoinen isompi tutkimushanke meneillään liittyen turvapaikkaprosesseihin, ja tää on ehkä erityisen vahva piirre monelle, monella sellaisella ihmisellä, joka tulee ikään kuin vielä yhteisöllisimmistä kulttuureista kuin meidän, eli, eli meillä on kulttuurieroja jonkin verran sen suhteen, että minkä tyyppiin... miten me ikään kuin paketoidaan meidän muistikuviamme ja mitkä asiat on, on tärkeitä, ja just se ikään kuin yhteisö... yhteisön kokemus voi joissakin kulttuureissa olla korostuneempi kuin, kuin sitten länsimaissa esimerkiksi. Ja silloin voi olla, että henkilön on ikään kuin pakko aloittaa vähän kauempaa ennen kuin hän pääsee

meidän näkökulmasta itse asiaan. Ja tää voi tietysti olla valtava väärinkäsitysten aiheuttama asia myöskin tai semmoinen turhautumisen syy. Suomalainen poliisi voi olla hiukan hermostunut, kun henkilö lähtee kertomaan jostain lapsuudesta, kun nyt pitäisi puhua siitä, mitä viime torstaina tapahtui. Mutta voi olla, että, että henkilön tapa kertoa kokemuksistaan perustuu tähän kaavaan, ja silloin voi olla aika vaikea rikkoa sitä aivan yhtäkkiä. Niin tää, tässä, tässä suhteessa olisi hyvä ehkä antaa vähän enemmän ymmärrystä, mutta toki kyllähän se näinkin on, että jotkut ihmiset puhuis kolme vuotta pääsemättä asiaan ja sitäkään ei siihen... Meillä ei ole varaa siihen, niin, niin tota, has-, tää hankala tilanne tietysti [naurahdus].

Miikka:

Näin se on, näin se on. Mites vielä tähän loppuun, puhuttiin siitä, että mitä meidän oikeudenkäynnissä ammatikseen toimivien tulisi huomioda, mutta entäs sitten, onks sulla ajatuksia henkilölle, joka saa nyt sen sakon uhkaisen kutsun tulla oikeuteen? Se voi olla jännittävää, se voi olla pelottavaa. Voi tuntua, että en muista tästä mitään. Niin minkälaisia... Onks jotain vinkkejä ihmiselle tällaisessa tilanteessa?

Julia:

No mä voin aloittaa sanomalla sitä... Mua kysytään, tai multa kysytään usein neuvoa, kun ammattilainen joutuu ikään kuin asiantuntijatehtävässään todistajaksi, ja monia ammattilaisiakin jännittää ihan hirveästi, joku lääkäri, joka ei ole ikinä ollut ennen, tai psykologi, tai, tai kuka tahansa ammattilainen se nyt sitten onkaan, niin, niin sellainen... Mun mielestä keskeisimpiä ohjeita on se, öö, no pitää etukäteen miettiä, että mikä on mielestäni se kaikista keskeisin asia, minkä haluan näiden ihmisten ymmärtävän, kun he tekee ratkaisun. Ja ajattelen, että tää varmaan pätee myös ihan jos, jos kyseessä on ihan asianosainen itse, että mikä on mielestäni tässä niinku keskeisintä, mitä ainakin haluaa muistaa sanoa, että jotenkin jäsentää sen, sen sisällön ja ammattilaisille asiantuntijoille on niinku todella, todella tärkeä punnita etukäteen tai jotenkin valmistautua siihen, että tullaan kysymään asioista, joihin he eivät tiedä vastauksia. Ja jotenkin, että miten sitten muotoilee sen, että tähän mulla ei ole vastausta tai tää ei kuulu mun asiantuntija-alueisiin, ja tää voi olla joskus ehkä sellainen astetta hankalampi asia kuin miltä se kuulostaa, että voi olla, että kysytään jotain, mistä olisi kyllä jonkinlainen arvaus, että joutuu oikein miettimään, että voinko mä tätä sanoa, että onks tää nyt ihan pelkkä muttu, vai onko mulla joku syy, miksi musta tuntuu, että tämä olisi oikea vastaus. Joskus pitää pyytää ihan lisäaikaa, että, että mun täytyy vähän miettiä tätä ja jäsentää ajatuksiani. Mutta se on niinku asiantuntija-alueella ehkä semmoinen keskeinen asia, että ymmärtää mihin se oma asiantuntijuus päättyy, missä, mitkä sen rajat on ja mitä, mitä, mihin pystyy ottamaan kantaa ja mihin ei.

Mutta sitten tämmöinen tavallinen henkilö, joka joutuu tai pääsee [naurahdus] oikeuteen kertomaan kokemuksistaan, niin, niin tosiaan ehkä se, että muistaa, että ei pidä vastata, että ei, ei ole pakko vastata, jos ei muista. Voi sanoa, että mä en, mä en ole ihan varma tästä tai mä en muista, saanko miettiä hetken, ja että, että saa olla epävarma ja hapuileva, ja että ne on kuitenkin myös vaan ihmisiä, jotka siellä oikeussalissa on. Ja sitten mä luulen, että monia helpottaa se, että ne tietää, mitä siellä tulee tapahtumaan. Eli tämä mainitsemani Tuomioistuinviraston videon voisi katsoa, tai RIKUn sivuilta löytyy paljon kiinnostavaa tietoa, ja toki jos on rikosuhurin asemassa, niin, niin RIKUn kautta eli Rikosuhripäivystyksen kautta saa myös tukihenkilön, ja siitä voi varmaan olla todella paljon apua, että... joka sitten selittää etukäteen myöskin, että mitä, mitä siellä tulee tapahtumaan, joka voi tulla mukaan ihan sinne oikeussaliin. Monia jännittää jo ihan se paikalle löytäminen, paikalle niinku pääseminen ja löydäkö sinne ja oonko ajoissa ja mitä mä teen kun mä tulen sisään ja siellä kaikki tuijottaa, että onhan se jännittävä paikka monelle jo se ikään kuin esiintyminen monen

tuntemattoman henkilön edessä, niin kyllä se muutenkin jännittäis, saatika sitten, kun, kun kyse on tärkeästä omasta asiasta, ja, ja, ja tietää, että kaikki punnitsee nyt hyvin tarkkaan, että mitä, mitä, mitä minä tässä kerron.

Miikka:

Näin se on. Se on jännittävä paikka, mutta ehkä tähän voi sanoa juuri näin, että me emme oikeudenkäynnissä voi olettaa, että ihmiset muistavat enemmän kuin mitä he muistavat, ja se riittää, että se täytyy kertoa, mitä, mitä muistaa, ja enempää ei, ei voi kertoa eikä pidä kertoa, ei tule arvailla.

Julia:

Juuri nä-, juuri näin. Ja kyllähän tässä olisi, olisi ehkä myös, jos ajatellaan, öö, oikeus... oikeudenkäynnin, oikeudenkäyntiprosessien kehittymistä tai kehittämistä, niin, niin tässä voisi olla kehittämisen paikka, että, että pohdittaisiin vielä enemmän sitä, että miten asianosaisia otetaan vastaan, kun he tulee sinne saliin, ja jotenkin just luodaan sellainen tunnelma, että täällä kerrot sen minkä muistat ja minkä osaat, eikä ole hätää, ei ole kiire, mikä ei yleensä ole totta, mutta teeskennellään, että ei ole kiire.

Miikka:

Tähän on hyvä varmasti lopettaa tämä keskustelu. Lämpimät kiitokset, Julia, kun tulit, tulit keskustelemaan kanssamme.

Julia:

Kiitos paljon.

Miesääni:

Tämä oli Tuomarilla on asiaa -podcast. Lisää tietoa tuomioistuinlaitoksen toiminnasta löydät osoitteesta tuomioistuimet.fi.

[Musiikkia]